

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvtatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum eodem motu voluntas velit finem, & inte[n]dat ea quæ sunt ad
finem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](#)

QVÆS. XXII. DE VOLVNTATE DEI. ART. III.

tamen oportet, quod intendere & velle sint actus eiusdem potentie, cuius est cognoscere; sed eiusdem suppositi. Non enim proprie dicitur cognoscere, vel intendere potentia aliqua; sed suppositum per potentiam.

AD VIII. Dicendum, quod ratio, & voluntas sunt vnum ordinem, sicut universum dicit esse ynum. & sic nihil prohibet unum actum esse utriusque, vnius quidem immediate, sed alterius mediate.

AD IX. Dicendum, quod quis voluntas sit principalius de fine, ex eo quod ea que sunt ad finem, non desiderant pp finem, nihilominus tamen voluntas est eorum que sunt ad finem. Quidam. Phil. dicit in 3. Eth. quod voluntas est finis, electio corum que sunt ad finem, non ob hoc dicit quod voluntas semper sit finis, sed aliquando & principalius, & ex hoc quod electio numquam est finis, ostenditur, quod non sit idem eligere & velle.

AD X. Dicendum, quod directio in finem actionis principia ad rationem: sed passim potest non ad voluntatem pertinere, & sic pertinet ad intentionem.

AD XI. Dicendum, quo fides dirigit intentionem, sicut ratio voluntatem. Vnde sicut fides est rationis, ita intentionis voluntatis.

AD XII. Dicendum, quod voluntas non semper est impossibilium: sed aliquando & hoc sufficit secundum intentionem phil. ad ostendendum differentiam inter voluntatem & electionem, que semper est possibilium, ut scilicet non sit omnino idem quod velle, & similiiter non intendere est omnino idem quod velle: sed ex hoc non excluditur, quin sit actus voluntatis.

AD XIII. Dicendum, quod intentio est quidam actus animæ. In illa autem trimembri divisione Phil. actiones autem non continentur; quia actiones non sunt animæ ut in anima, sed magis, ut ab anima. Vel potest dici quod actiones comprehenduntur sub habitibus, sicut principiū cōtinēt in suo principio.

AD XIV. Dicendum, quod ordinare est rationis: sed ordinari potest esse voluntatis, & sic intentionis ordinationem importat.

AD XV. Dicendum, quod rō illa procederet, si nihil aliud requireretur ad intentionem nisi sola distantia; requiratur autem inclinatio quæ voluntati cōpetit & non rationi. Vnde rō non sequitur.

AD XVI. Dicendum, quod intentio est actus voluntatis in ordine ad rationem ordinantem ea, que sunt ad finem in finem ipsum: sed electio est actus voluntatis in ordine ad rationem comparantem ea, que sunt in finem adiunictem, & propter hoc intentio & electio differunt.

ARTICVLVS XLI.

Vtrum eodem motu voluntas finem uelit & illa, que sunt ad finem.

QUARTODECIMO queritur, vtrum voluntas eodem motu uelit finem, & intendat ea, que sunt ad finem. & vñ quod non. Impossibile n. est eundem actum esse simul bonum, & malum: sed contingit esse voluntatem malam cum intentione bona, sicut cum quis vult furari, ut det elemos synnam. ergo non est idem actus intentio & voluntas.

¶ 2 Præt. Secundum phil. in 10. Eth. motus qui terminatur ad medium, & ad extremum differunt species; sed id, quod est ad finem & finis se habent quodammodo, ut medium & extrema. ergo intentio finis & voluntas eius quod est ad finem, differunt species, & ita non sunt unus actus.

F ¶ 3 præt. Secundum phil. in 7. Eth. finis, in prædictis sunt, sicut principia in demonstratis scientiis; sed non est idem actus intellectus speculatorum quo intelliguntur principia, & quo considerantur conclusiones, quod patet ex hoc quod ex diversis habitibus elicuntur: est enim intellectus habitat principiorum, sed scientia conclusorum, ergo in operativis non est idem actus voluntatis, quo intendimus finem, & voluntas ea quæ sunt ad finem.

¶ 4 Præt. Actus distinguntur per obiecta, eadem & id, quod est ad finem, sunt diversa obiecta, ergo non idem actus est intentio finis, & voluntas quod est ad finem.

SED CONTRA. Duo actus non pñt esse simul vi-nius potentia, sed voluntas simul dum voluntas est ad finem, intendit ad finem. ergo intentio finis & voluntas eius, quæ est ad finem non sunt diversi.

¶ 2 Præt. Sicut iuxta est rō visibilis color, in aliis est ratio appetibilitatis his, que sunt ad finem: sed eodem actu voluntas uult id, quod est ad finem & intendit finem. ergo intentio finis, & voluntas non sunt diversi actus.

RESPON. Dicendum, quod circa hanc questionem duplex est opinio, ut Magister dicit in 2. Sent. dis. 38. Quidam. n. dixerunt, quod alius actus sit voluntas eius, quod est ad finem, & intentio finis. Quidam vero dixerunt econtra, quod sit unus etius, sed quod eorum distinctio sit tantummodo propter remun uarietatem, utique autem opinio secundum aliquid uera est. Ad cuius evidenter sciendum est, quod cum unitas actus ex unitate obiecti penitanda sit, si sunt aliqua duo, que per aliquid modum sunt unum, actus, qui fertur in eodem secundum quod sunt unum, erit unus actus vero qui fertur in ea secundum quod sunt duo, erit duae sicut partes linea sunt quodammodo duo & quodammodo ynum, prout s. vñiuntur in toto & ita & etius uisionis, si fertur in duas partes linea secundum quod sunt duas, i. in utramque per se finis, quod est proprium sibi, erit duæ visiones, nec pertinet secundum tota linea videbitur. Omnia autem quæ sunt adiunictem ordinata, sunt quidem plura, in quantum sunt resquæ per se consideratae, sunt vero ynum in ordine, quo adiunictem ordinantur, & id actus aīe, qui fertur in ea secundum quod sunt adiunictem ordinata, est ynum: actus vero aīe fertur in ea finem quod sunt in se cōfiderata, est multiplex sicut patet in consideratione statua Mercurii, qui alius cōsidereret ut est quedam res, erit alia cōsideratio eius, & cōsidero Mercurii, cuius statua est immagno: si autem consideretur statua ut imago Mercurii, erit idem modus cōsideron in statua, & in Mercurio. Similiter quæ motu voluntatis fertur finis & in Mercurio, si autem consideretur statua ut imago Mercurii, erit idem modus cōsideron in statua, & in Mercurio, id, quod est ad finem, si fertur in ea secundum quod est utrumq. est quedam res per se existens, erit duæ motus voluntatis, & sic est uera opinio, que dicitur quod intentio finis, & voluntas eius, quod est ad finem, sunt diversi actus. Si autem voluntas fertur in una eori finem, quod est hēc ordinem ad aliud, sic est ynum actus voluntatis in utruq. & sic est vera opinio, quod intentio finis est intentionem finis, & voluntate eius quod est ad finem, sed si recte inspiciat rō intentionis, inuenietur haec opinio esse uerior quæ alia, motus, n. olit, invenit finem non dñe ab solute intentio, sed si pliciter uellet, intentio dñe inclinatio voluntatis in finem finit, & terminat ea, quæ sunt in finem. Quia, uuln. sanitatis,

K id, quod est ad finem, si fertur in ea secundum quod est utrumq. est quedam res per se existens, erit duæ motus voluntatis, & sic est uera opinio, que dicitur quod intentio finis, & voluntas eius, quod est ad finem, sunt diversi actus. Si autem voluntas fertur in una eori finem, quod est hēc ordinem ad aliud, sic est ynum actus voluntatis in utruq. & sic est vera opinio, quod intentio finis est intentionem finis, & voluntate eius quod est ad finem, sed si recte inspiciat rō intentionis, invenietur haec opinio esse uerior quæ alia, motus, n. olit, invenit finem non dñe ab solute intentio, sed si pliciter uellet, intentio dñe inclinatio voluntatis in finem finit, & terminat ea, quæ sunt in finem. Quia, uuln. sanitatis,

QVÆST. XXII. DE VOLUNTATE DEI, ART. XV.

435

eam simpliciter velle: sed solum ea intendere dicuntur, quādū aliquid propter sanitatem vult. & ideo concedendū est, quod intentio non sit alius actus numero, quam uoluntas.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod quamvis unus actus non possit esse bonus & malus, tamen aliquius actus mali potest esse aliqua circumstantia bona: sicut actus uitiosus est, si quis comedat plus quam debet, licet comedat quando debet. & ita voluntas, qua quis nult furari, ut pascat pauperes est actus malius simpliciter, habens tamē aliquam circumstantiam bonam proper quid enim ponit una de circumstantiis.

Ad II. Dicēdū, q̄ verbum Philos. est intelligentium, quando s̄t̄itur in medio, quando, n. per medium tranſit ad terminum, tunc est unus numerus motus. & ita quando uoluntas mouetur id id, quod est ad finē cum ordine ad finē, est un⁹ mot?

Ad III. Dicendum, q̄ q̄n conclusio & principium considerantur utrumque per se, sunt diuerſe considerationes: sed quando consideratur principium in ordine ad conclusionem, est eadem, cōſideratio utriusque, sicut fit in tyloſismo.

Ad IV. Dicendum, quod finis & id, quod est ad finem sunt unum obiectum, in quantum consideratur unum in ordine ad aliud.

ARTICVLVS XV.

Vtrum electio sit actus voluntatis.

QVINTO DE CLMO queritur, utrum electio sit actus voluntatis. & uidetur quod nō: sed rationis: ignorantia enim non est voluntatis; sed rationis: id peruersitas electionis ignorantia que dam est, unde omnis malus dicitur esse ignorans, ignorantia electionis, ut patet in 3. Eth. ergo & electionis rationis est.

¶ 2. Præt. Sicut ad rationem pertinet inquisitio & argumentatio, ita conclusio; sed electio est quasi quedam conclusio consilii, ut patet in 3. & 7. Eth. Tum ergo consilium sit rationis, & electio simili ter rationis erit.

¶ 3. Præt. Secundum Phil. in 8. Eth. principalitas uirtutis moralis in electione consistit: sed sicut ipse dicit in 6. Eth. id, quod est prudentia in uirtutibus moralib. est principale, quod formaliter completerationem uirtutis, ergo electio pertinet ad prudentiam: sed prudentia est in rōne, ergo & electio, ¶ 4. Præt. Electio discretionem quandam importat: sed discernere rationis est, ergo & eligere.

Sed CONTRA est, qd eligere est duob. propositiis unū alteri preceptare, ut patet per Dam. sed opta re factus voluntatis & nō rōnis, ergo & eligere,

¶ 2. Præt. Philos. dicit in 3. Eth. quod electio est desiderium preconsilii: sed desiderium est uoluntas, & non rationis, ergo & electio.

RISPON. Dicendum, q̄ electio hēt in se aliquid voluntatis, & aliquid rōnis: utrum aut sit actus proprie voluntatis, vel rōnis, Philos. uidetur relinquere sub dubio in 6. Eth. ubi dicit, quod electio uel est appetitus intellectuī, i. appetitus in ordine ad intellectum, uel intellectus appetituī, i. intellectus in ordine ad appetitum. primum aut uerius est, qd quod sit actus voluntatis in ordine ad gōnem. Qd enim sit directe actus voluntatis patet ex duobus. primo ex ratione obiecti; quia proprium obiectū electionis est id, quod est ad finem, quod pertinet ad rationem boni, quod est obiectū voluntatis. nam bonum dī finis, ut honestū uel delectabile, & quod est ad finem, ut uile. Secundo, ex ratio-

A ne ipsius actus. Electio enim est ultima acceptio, qua aliquid accipitur ad prosequendum: qd quidem non est rationis: sed voluntatis, nam quantumcunque ratio unum alteri praesert, nondū est unum alteri praacceptatum ad operandū, quo usque uoluntas inclinetur in unum magis quam in aliud, non. n. uoluntas de necessitate sequitur rationem. Est tamen electio actus voluntatis non absolute, sed in ordine ad rationem, eo quod in electione apparent id, quod est proprium rationis.

B L conferre unum alteri, uel preferre, quod quidē in actu voluntatis inuenitur ex imprecisione rōnis, in quantum. Cifra ratio proponit voluntati aliquid, non ut uile simpliciter: sed ut utilius ad finem. Sic ergo patet, quod voluntatis actus est uelle, & intenſe uelle prout ratio proponit voluntati aliquid bonum absolute, siue sit propter se eligendum, ut finis, siue propter aliud, ut quod est ad finem, utrumque enim uelle dicimus: sed eligere est actus voluntatis secundum quod & ratio proponit ei bonum, ut utilius ad finem: intende re uero secundum quod ratio proponit ei bonū ut finem consequendum ex eo, quod est ad finē.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod ignorantia electioni attribuitur, qd habet de rōne.

AD II. Dicendum, quod practice inquisitionis est duplex conclusio, una, que est in ratione. I. sententia, quae est iudicium de consiliatis. Alia uero quae est in voluntate & huiusmodi est electio. & dī conclusio per quandam similitudinem, quia si cut in speculativis ultimo statur in conclusione, ita in operativis ultimo statur in operatione.

AD III. Dicendum, quod electio dicitur esse principale in uirtute moralis, & ex parte eius quod habet de ratione, & ex parte eius quod habet de voluntate, utrumque n. requiriatur ad rationē uirtutis moralis, & dicitur electio principale respectu exteriorum actuum, unde non oportet, quod electio sit actus prudentiae totaliter: sed participat aliquid prudentię sicut & rationis.

AD IV. Dicendum, qd discretio inuenitur in electione s̄m quod pertinet ad rationem, cuius proprietatem sequitur uoluntas in eligendo.

QVÆSTIO XXIII.

De uoluntate Dei.

In octo articulos diuisa.

¶ Primō queritur, utrum Deo competat habere uoluntatem.

¶ Secundū, Vtrum uoluntas diuina possit distinguiri per antecedens, & consequens.

¶ Tertiū, Vtrum uoluntas diuina conuenienter diuidatur per uoluntatem beneplaciti, & uoluntatem signi.

¶ Quartū, Vtrum Deus de necessitate uelit quid nult.

¶ Quinto, Vtrum diuina uoluntas reb. uolitis necesse sit in populo.

¶ Sexto, Vtrum iustitia in reb. creatis dependeat ex simplici diuina uoluntate.

¶ Septimo, Vtrum teneamus conformare uoluntatem nostram uoluntati diuina.

¶ Octavo, Vtrum teneamus conformare uoluntatem nostram uoluntati diuina in volito, ut s. te neamur uelle hoc, quod scimus Deum uelle.

Quæst. dif. S. Tho. III 3 ARTI-